

Nyttårstale

Taler

Harald 5

Dato

31 desember 2001

Sted

NRK

- 1 10 år er gått siden jeg holdt min første nyttårstale som regjerende monark. Det gir rom for noen refleksjoner. Den gang sa jeg at det er i optimismens tegn vi går inn i det nye år. Jeg er ikke sikker på at jeg vil uttrykke meg helt på samme måten i dag. Den senere tid har vist oss at livet og optimismen er truet fra mange
- 5 kanter. Kanskje skal jeg heller i dag gjøre Vaclav Havels ord til mine: "Jeg er ikke optimist. For jeg tror ikke alt vil gå bra. Men jeg er heller ikke pessimist, og jeg tror ikke alt vil gå galt. Jeg er håpefull. Håpet er nesten like viktig som livet; - uten håp når vi aldri våre mål".
- 10 Er det noe de tidligere generasjoner har lært oss, så er det at vi kan tåle det utrolige, - ja, endatil vokse som mennesker - midt i de mest forferdelige opplevelser, dersom vi bare har håp. Det er når håpet glipper at fremtiden blir truende.
- 15 10 år går fort. Det sier meg noe om at vi må ta vare på dagene vi får. Mangt av det som tapes, kan vi få tilbake, men ikke tapt tid. - Livet, det skal leves nå. Men for å forstå livet må vi også se oss tilbake. Det er bare når vi går i egne fotspor bakover, og leter med lys og lykte, at vi har mulighet til å gjenfinne nøklene vi mistet.
- 20 "Gå sakte, stans ofte - og lytt mye", heter det i et gammelt jaktråd. Kanskje kan det være en oppfordring til oss alle nå på årets siste dag. Eller vi kan gjøre som han det fortelles om i en bok av Karen Blixen: "Han prøver ikke å få tiden til å gå, men setter seg ned og lever".
- 25 Gjennom det siste året har mange i vårt land gått mann av huse for å humre litt og gjenoppdage verdien av nettopp det å gå litt saktere og sette seg ned for å leve. Filmene om Elling og Berlevåg mannssangforening har truffet strenger i oss som virkelig har begeistret. Kanskje er det nettopp det enkle, hverdagslige liv, hvor

vennskap og fellesskap står sentralt, som har gått tapt for mange. Eller det er den frodige hverdagshumoren og det uforpliktende liv vi savner. På hver sin måte tenner de to filmene håp og viser noe grunnleggende i menneskelivet.

- 35 Én lærdom jeg tror vi kan sitte igjen med, er at livet ikke trenger å være fullkomment. Det alminnelige og gjennomsnittlige er ofte bra nok. Ingen har rett til å kreve at en alltid er perfekt, ikke engang en selv. Så alt for mange mennesker i vår tid er utslitte og trette fordi de hele tiden jager etter det vellykkede liv og den optimale lykke. Suksess, berømmelse og velstand blir en
40 drivkraft som til slutt bare tærer på kreftene. Da kan det være greit å minne om Piet Heins lille grukk:

Du skal ikke ville det hele.

Du er kun en liten del.

- 45 Du eier en verden i verden.

Den skal du gjøre hel.

- Avstanden fra våre hverdagslige små utfordringer til de dramatiske verdensbegivenhetene er stor. Like fullt vedrører det våre liv og vår fremtid. Den
50 11. september ble en vond dag. I tillegg til at mange menneskeliv gikk tapt, falt mange drømmer og illusjoner i grus. De påfølgende militære aksjoner i Afghanistan har ytterligere ført til tap av uskyldige liv og til mer frykt og uro. Opptrappingen av konflikten i Midtøsten gir også grunn til alvorlig bekymring.

- 55 Våpnede konflikter er intet nytt fenomen i vår verden. Menneskehetens historie er full av ufred og vold. Angrepene mot USA har imidlertid ført til at vi i vår del av verden igjen har fått det nærmere inn på livet. Uansett er det viktig at vi ikke stiller oss likegyldige til krig og overgrep, enten det rammer oss selv eller medmennesker som bor lenger unna. Vi må alltid bry oss om dem som lider.
60 Samtidig kan kanskje det vi har vært igjennom i det siste, føre til at vi gjenoppdager verdien av samhold og vennskap. Endrede referanser fører ofte til at vi opplever våre nære omgivelser og menneskelige relasjoner med nye briller.

- Det er forståelig at folk opplever uro i den situasjonen vi lever i i dag. Mange har
65 en følelse av at verden forandrer seg i et stadig raskere tempo og på måter man ikke helt forstår. Både naturen og verdensøkonomien kan synes å være litt i ulage. Terrorister og kriminelle skaper frykt. Felles for alle truslene er at landegrensene ikke lenger er noen hindring. Selv den sterkeste stat er sårbar. Mer

70 enn noen gang i historien står vi alle overfor en felles skjebne. Vårt eneste håp er
å møte utfordringene sammen.

I denne situasjonen spiller FN en helt spesiell rolle. For Norge har alltid denne
organisasjonen stått sentralt, og nøkkelordene i vår internasjonale politikk er
75 samarbeid og forpliktende avtaler om alt fra nedrustning og fredsbevarende
operasjoner til bekjempelse av fattigdommen. Gjennom De Forente Nasjoner
arbeider vi sammen for at alle skal nyte godt av grunnleggende
menneskerettigheter. Vi står sammen om å bevare freden, forby våpen som
rammer og dreper vilkårlig, og bringe krigsforbrytere for retten. Vi arbeider
80 sammen for å bekjempe AIDS og andre epidemier, for å overvåke
klimaendringer, og for å gjøre ren luft og vann tilgjengelig for alle.

I jubileumsåret for Nobels Fredspris er det derfor ekstra hyggelig at nettopp FN
og generalsekretær Kofi Annan ble tildelt prisen. Årets fredspris er en
85 påminnelse og en understreking av at FN faktisk er det viktigste felles forum for
fred og internasjonalt samarbeid verden har.

Gjennom hundre år har den Norske Nobelkomite nettopp vært opptatt av å
styrke det organiserte samarbeidet mellom stater. Fredsprisens historie viser at
90 den ikke er noen tryllestav som kan bringe global fred. Men ofte har tildelingene
maktet å gripe inn i sin samtid på en tydelig og meningsbærende måte.

For Norge har Nobels Fredspris utvilsomt ført til internasjonal
oppmerksomhet. Ved utallige universiteter og læresteder rundt omkring i
95 verden avholdes det konferanser og symposier med utgangspunkt i Fredsprisen.
Bøker skrives og debatter arrangeres, - og når vinneren annonseres i oktober
hvert år, er de færreste likegyldige. Straks strømmer det på med gratulasjoner,
kommentarer, hyldester - og kritikk. Når vi så kommer til selve prisutdelingen,
har jeg en følelse av at verdens øyne er rettet mot Oslo og Norge, slik vi også
100 opplevde det under den storstilte markeringen for noen uker siden.

Det året vi nå går inn i, er av FN utpekt til både fjellenes og kulturarvens år. Det
innebærer en økt anerkjennelse av sentrale verdier i våre liv. Når vi lærer å sette
pris på vår egen kulturelle arv, lærer vi samtidig å verdsette andres. Dette er et
105 viktig skritt mot fredelig dialog og gjensidig forståelse. Vi trenger også å
gjenoppdage hvilken inspirasjon og berikelse en fjelltur kan være. En skitur over
solblanke vidder, en sildrende vårbekk, fisk som vaker i et stille fjellvann, eller

110 den vide utsikten fra en fjelltopp. Slike bilder og opplevelser gir rekreasjon og fred i sjelen. Vi har nok av ren natur, frisk luft og tumleplass her i landet.

La meg i den forbindelse berømme all frivillig innsats både når det gjelder å ta vare på naturen og å bruke den. Knapt noe område i samfunnet engasjerer så mange frivillige som idretten. Her lever virkelig dugnadsånden i beste velgående.
115 Små og store turneringer skal arrangeres, løyper skal tråkkes, kakebasarer skal avholdes, og mange skal kjøres både hit og dit. Knapt noe sted får barn så stor oppmerksomhet fra voksne som i idrettsmiljøer. De lærer også tidlig å få ansvar, utvikle lederegenskaper, og de må forholde seg til felles regler og ha respekt for hverandre. Fair play er en lærdom man kan ta med seg til alle livets arenaer.

120 I en undersøkelse som ble offentliggjort tidligere i år, kom det frem at det folk i Norge ville bruke mer tid på, var nettopp å drive med idrett og å være mer ute i naturen, samt å tilbringe mer tid sammen med familie og venner. Øket velstand hadde, i følge undersøkelsen, ikke ført til større lykke. Samtidig vet vi at
125 forskjellene i samfunnet øker. Det er svært beklagelig at mange barn for eksempel ikke kan være med på skolens fellesskapsaktiviteter på grunn av foreldrenes økonomi. Kampen mot fattigdom og for en likere fordeling av godene, må være en prioritert oppgave både her til lands og i en global sammenheng.

130 Noe av det som gleder meg mest ved det norske samfunn, er det levende engasjementet blant folk. Fortsatt er det plass for frivillig innsats og ivrige samtaler, og fortsatt bryr vi oss om hverandre og den verden vi lever i. Engasjementet og entusiasmen er noe vi også merker når vi i Kongefamilien får
135 møte det norske folk på våre mange reiser rundt omkring i landet. Vi vet det ligger mye arbeid og planlegging bak når kongelig besøk skal forberedes. Men gjestfrihet og innsatsvilje er tydeligvis ikke mangelvare, og programmet er alltid like imponerende. Ikke minst setter vi pris på å få møte så mange mennesker og få innsyn i så mange levende lokalsamfunn.

140 For oss kom naturlig nok Kronprinsparets bryllup den 25. august til å prege året som gikk. Dagen ble enda flottere enn vi hadde håpet på. Noe av det som gledet oss aller mest, var den store oppslutningen. Folkemengden, både utenfor Domkirken og på Slottsplassen, var rørende. Ved medienes tilstedeværelse,
145 hadde jeg også et inntrykk av at store deler av det norske folk kunne ta del i begivenheten. La meg benytte anledningen til å takke for all den varme og

omsorg som vi i den kongelige familie har møtt, både i forbindelse med
bryllupet og gjennom året ellers. Nå gleder vi oss også over at Prinsessen har
150 funnet sin livsledsager og ser frem til bryllupet i mai.

Tarjei Vesaas sier et sted:

"Kvart menneske er ei øy, som kjent.
155 Så det må bruer til. Uendeleg mange slags bruer."

For å kunne møte utfordringene i et nytt år med fremtidstro og håp, må vi være
med å bygge broer. Vi må stå sammen, både globalt, nasjonalt og i våre
lokalsamfunn. Vi må strekke ut en hånd til dem som trenger det. Vi må hjelpe til
160 å bære bærer for medmennesker som ikke har noen til å hjelpe seg. Vi må bidra
til å skape kontakt der avstanden er stor. Styrken i fellesskapet skal hjelpe oss
fremover.

Jeg ønsker dere alle, både hjemme og ute, et godt nytt år!
165

Kilde

www.kongehuset.no

Emner

FN, Krig, Kultur, Nobels fredspris, Nyttårstale, Terrorisme
170

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/nyttarstale-2862>

175

180

185